

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО
Факультет дошкільної і початкової освіти
Кафедра початкової освіти**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**на тему: «Формування соціальної компетентності молодших
школярів в умовах змішаного навчання»**

Студентки курсу 2МАП групи
Освітньої програми: Початкова освіта.
Психологія.
Ступеня вищої освіти: магістр
Галузі знань: 01 Освіта/Педагогіка
Спеціальності: 013 Початкова освіта
Дем'яник Марії Миколаївни
Керівник: кандидат педагогічних наук,
доцент Казьмірчук Н. С.

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Голова комісії _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Члени комісії _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

м. Вінниця - 2024 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	9
1.1. Соціальна компетентність молодших школярів як педагогічна проблема.....	9
1.2. Вітчизняний і зарубіжний досвід формування соціальної компетентності дітей.....	22
1.3. Стан сформованості соціальної компетентності молодших школярів (за результатами констатувального експерименту).....	42
РОЗДІЛ II. МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ.....	54
2.1. Педагогічні умови формування соціальної компетентності молодших школярів в умовах змішаного навчання.....	54
2.2. Методика формування соціальної компетентності учнів початкової школи в умовах онлайн і офлайн навчання.....	67
2.3. Динаміка сформованості соціальної компетентності молодших школярів (за результатами контрольного експерименту).....	86
ВИСНОВКИ.....	93
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	99
ДОДАТКИ.....	107

Вступ

Актуальність дослідження. Розвиток системи освіти, її реформування передбачає створення всіх умов для набуття дітьми навичок, необхідних для повсякденного життя. Сучасний світ потребує активного, свідомого та соціально компетентного громадянина. Соціальна компетентність є однією з найважливіших складових особистості, яка забезпечує успішну адаптацію в суспільстві. Для молодших школярів соціальна компетентність має особливе значення. У цьому віці дитина починає активно спілкуватися з однолітками, знайомиться з різними ролями, усвідомлює себе як члена суспільства.

Важливість цього питання знаходить своє місце і в законодавчих документах України, зокрема у Державному стандарті початкової освіти наголошується на важливості «засвоєння учнями різних видів соціального досвіду, системи цінностей суспільства, морально-правових норм і традицій»[16]. Змішане навчання не регламентується в законі як окрема форма навчання, оскільки передбачає поєднання очного та дистанційного навчання. Останні ж регулюються законами України «Про освіту» [23] та «Про повну середню освіту»[22].

Дана проблема була в полі зору науковців, методистів і педагогів-практиків, зокрема теоретичну основу соціальної компетентності, вікові особливості формування та методики застосування досліджував Ж. Руссо, К. Ушинський, А. Макаренко, В. Сухомлинський, Н. Бібік, М. Вашуленко, О. Пошетун, О. Савченко, О. Онопрієнко, І. Бех, В. Шахрай, Н. Гавриш, Т. Гладун, В. Сергієнко і т.д.; засади організації змішаного навчання увійшли до кола наукових інтересів таких сучасних українських учених, як К. Бугайчук, С. Березенська, В. Кухаренко, М. Олійник, О. Спірін, А. Стрюк, Г. Ткачук, Ю. Триус, М. Умрик, В. Імбер.

Аналіз даних досліджень дозволяє стверджувати, що питання формування соціальної компетентності молодших школярів є дуже актуальним та важливим особливо в період пандемії та повномасштабної війни Змішане навчання, як поєднання дистанційного та очного є одним із перспективних напрямків розвитку освіти в цілому.

Уже на сьогодні маємо невтішний досвід результату очного навчання під час пандемії та воєнного стану на рівень формування соціальної компетентності дітей молодшого шкільного віку. Учні повинні мати великий соціальний досвід, вміти знаходити своє місце у соціумі, мати свою точку зору і відстоювати свою позицію, а цьому всьому сприятиме цілеспрямована й систематична робота вчителя. Сучасний вчитель початкової школи має навчити учнів повноцінно розвиватися і жити в соціумі. З цією метою використовувати у власній педагогічній практиці найефективніші технології, форми, методи і засоби, які сприятимуть формуванню соціальної компетентності молодших школярів як в умовах традиційного, так і дистанційного навчання.

Отже, дане питання є надзвичайно актуальним, тому ми обрали його темою дослідження: **«Формування соціальної компетентності молодших школярів в умовах змішаного навчання».**

Об'єкт дослідження: процес формування соціальної компетентності молодших школярів.

Предмет дослідження: педагогічні умови розвитку соціальної компетентності молодших школярів в умовах змішаного навчання.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати і практично перевірити результативність педагогічних умов формування соціальної компетентності молодших школярів в умовах змішаного навчання.

Відповідно до теми та мети дослідження, нами було визначено **наступні завдання:**

- проаналізувати психолого-педагогічну та методичну літературу з проблеми дослідження;
- дослідити зарубіжний і вітчизняний передовий педагогічний досвідом формування соціальної компетентності дітей;
- вивчити стан сформованості соціальної компетентності молодших школярів;
- виокремити і теоретично обґрунтувати педагогічні умови формування соціальної компетентності молодших школярів під час змішаного навчання;

– розкрити методику формування соціальної компетентності в умовах змішаного навчання.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні, що рівень сформованості соціальної компетентності молодших школярів підвищиться за умов:

- оновлення традиційних форм і методів навчання та їх інтеграції з інформаційно-комунікаційними інструментами;
- розвитку емоційного інтелекту, комунікативних здібностей і критичного мислення молодших школярів, як важливих компонентів соціальної компетентності;
- створення сприятливого освітнього середовища для формування соціальної компетентності молодших школярів;
- підвищення медіаграмотності вчителів початкових класів та удосконалення цифрових комунікативних навичок учнів;
- встановлення партнерської взаємодії між школою і сім'єю в контексті формування соціальної компетентності дітей.

Для розв'язання поставлених завдань, досягнення мети використано комплекс **методів наукового дослідження**:

- **теоретичні**: метод аналізу, синтезу, порівняння, класифікації, систематизації, узагальнення;
- **емпіричні**: метод спостереження, анкетування, аналіз дитячих творчих робіт, опитування, педагогічний експеримент: констатувальний, формувальний та контрольний етапи.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що:

- уточнено зміст поняття «соціальна компетентність молодшого школяра»;
- проаналізовано зарубіжний і вітчизняний передовий педагогічний досвід формування соціальної компетентності молодших школярів;
- розкрито особливості організації змішаного навчання у початковій школі;
- виокремлено та обґрунтовано педагогічні умови формування соціальної компетентності молодших школярів в умовах змішаного навчання.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що:

- апробовано педагогічні умови формування соціальної компетентності молодших школярів в умовах змішаного навчання;
- розроблено методику формування соціальної компетентності молодших школярів в умовах змішаного навчання.

Результати дослідження можуть використовувати в своїй практиці вчителі початкових класів і здобувачі вищої освіти спеціальності Початкова освіта.

База дослідження. Експериментальна робота здійснювалася протягом 2024 року на базі комунального закладу ***** В дослідженні взяли участь 38 учнів та 8 вчителів.

Апробація результатів дослідження відбулася на:

- студентській конференції «Актуальні питання культури мовлення», (факультет дошкільної і початкової освіти імені Валентини Волошиної ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 21 лютого 2024 року);
- VIII Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти», тема: «Соціальна компетентність учнів початкової школи як педагогічна проблема», (Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 28-29 березня 2024);
- Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Наукові перспективи та методичні інновації в розвитку початкової освіти», тема: «Зарубіжний досвід формування соціальної компетентності учнів початкової школи», (Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 18 квітня 2024);
- Науково-практичній інтернет-конференції молодих науковців та студентів «Розвиток особистості молодшого школяра: сучасні реалії та перспективи», тема: «Педагогічні умови розвитку соціальної компетентності молодших школярів в умовах змішаного навчання», (Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 7-8 листопада 2024).

Публікації за результатами дослідження.

За темою дослідження опубліковано дві наукові статті:

1. Дем'яник М. Соціальна компетентність учнів початкової школи як педагогічна проблема. *Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти* : збірник наукових праць міжнародної науково-практичної конференції. Вінниця, 2024. С. 53-56.

2. Дем'яник М. Зарубіжний досвід формування соціальної компетентності учнів початкової школи. Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції *«Наукові перспективи та методичні інновації в розвитку початкової освіти* : зб. Наукових праць Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції. Вінниця, 2024. С.301-306.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, що містять 6 параграфів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 140 сторінок.

ВИСНОВКИ

Формування соціальної компетентності у молодших школярів є одним з найбільш актуальних завдань сучасної початкової ланки освіти. Ця ключова компетентність визначає успішність їх в повсякденному житті, дозволяючи не тільки адаптуватися, а також активно впливати на життєві події, засвоювати певні соціальні позиції, змінювати навколишню дійсність і самого себе. Соціальна компетентність складається зі знання норм і правил спілкування та поведінки в суспільстві, знання продуктивних способів взаємодії з оточуючими людьми, знання власних особистісних особливостей, що сприяють досягненню успіху, прагнення проявляти себе в певній діяльності, досягненні успіхів, ціннісного ставлення до творчості, ціннісного ставлення до себе та інших.

Соціальна компетентність молодших школярів є важливою педагогічною проблемою сьогодення, що стала особливо актуальною в умовах пандемії та війни в Україні. Ці кризи створили нові виклики для освітнього процесу, зокрема обмежили можливості дітей для соціальної взаємодії, ускладнюючи розвиток таких навичок, як комунікація, співпраця та розв'язання конфліктів. Впровадження змішаної системи навчання створює перед педагогом нові завдання, спонукає до оновлення підходів до соціалізації учнів та впровадження у практику ефективних інноваційних методик формування соціальної компетентності молодших школярів.

У ході роботи було проаналізовано основні теоретичні підходи до визначення соціальної компетентності молодших школярів. Встановлено, що соціальна компетентність є багатогранним поняттям, яке охоплює емоційні, когнітивні та поведінкові компоненти, що дозволяють учням ефективно взаємодіяти з оточуючими, розуміти соціальні норми та цінності. Емоційна складова включає здатність розпізнавати та управляти власними емоціями, а також співчувати іншим, когнітивний компонент передбачає знання соціальних правил, тоді як поведінковий аспект втілює ці знання у практичних ситуаціях.

І досі не існує єдиного визначення поняття «соціальна компетентність», проте нам імпонує визначення Гавриш Н. М.: «соціальна компетентність» - це інтегральна якість особистості, що складається з комплексу емоційних,

мотиваційних, характерологічних особливостей і виявляється у соціальній активності та гуманістичній спрямованості особистості».

Одним із завдань кваліфікаційної роботи був аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду, який показав, що в багатьох країнах світу акцентується увага на інтеграції соціальної компетентності в навчальний процес через активні форми та методи навчання, проєктну діяльність спрямовану на розвиток комунікативних здібностей, емоційної зрілості. Цьому сприяє цілеспрямована і систематична робота у тісній взаємодії всіх учасників освітнього процесу: учнів, батьків, вчителів, громади, влади.

В школах України формуванню соціальної компетентності учнів приділяється теж значна увага, проте особливості навчання у змішаній системі, обмеження спілкування учнів все таки приводить до осучаснення підходів та оновлення шляхів формування соціальної компетентності молодших школярів. Можемо стверджувати, що наразі відбувається апробація пілотних проєктів, (проєкт СЕЕН) у 25 школах України, про результати якої ще рано говорити.

В роботі нами також було проаналізовано особливості організації змішаного навчання в сучасних умовах, розкрито позитивні сторони і недоліки дистанційного і традиційного навчання. Вказано на проблеми і труднощі, які виникають під час змішаного навчання у вчителів та учнів.

Отже, українська система освіти відкрита до нових ідей, пропозицій, ефективних методик формування соціальної компетентності учнів початкової школи в умовах змішаного навчання. Ми переконані в тому, що використання міжнародних практик може стати каталізатором змін в освітній системі, що сприятиме підвищенню якості навчання.

У ході кваліфікаційного дослідження нами було проведено констатувальний експеримент, який мав на меті вивчити стан сформованості соціальної компетентності учнів початкових класів в умовах змішаного навчання. Експеримент відбувався протягом 2024 року на базі учнів третіх класів. В основу дослідження було обрано мотиваційно-ціннісний, когнітивно-діяльнісний та комунікативний критерії, на основі яких визначено високий, середній та низький рівень соціальної компетентності учнів. Учням було запропоновано ряд

діагностичних методик, узагальнені результати яких показали, що більшість третьокласників (70%) на сьогодні мають середній та низький рівень сформованості соціальної компетентності.

Другим етапом констатувального експерименту було опитування вчителів початкових класів, у формі анкетування, проведене з метою вивчення стану готовності педагогів до організації змішаного навчання, рівень оволодіння різними ІКТ, а також їх оцінки рівня соціальної компетентності учнів в умовах змішаного навчання. Вчителі-практики стверджують, що: рівень соціальної компетентності учнів початкових класів в умовах дистанційного навчання все таки знижується і потребує використання оновлених підходів, методів, технологій, засобів, як в умовах традиційного так і в умовах дистанційного навчання; потребують підвищення кваліфікації з медіаграмотності, аргументуючи це тим, що з'являються нові медіапродукти, цифрові платформи, медіа ресурси з якими самотужки ознайомитися важко.

Узагальнивши результати аналізу психолого-педагогічної і методичної літератури та констатувального експерименту ми виокремили педагогічні умови, які вважаємо сприятимуть розвитку соціальної компетентності в умовах змішаного навчання, це зокрема:

- оновлення традиційних форм і методів навчання та їх інтеграції з інформаційно-комунікаційними інструментами;
- розвиток емоційного інтелекту, комунікативних здібностей і критичного мислення молодших школярів, як важливих компонентів соціальної компетентності;
- створення сприятливого освітнього середовища для формування соціальної компетентності молодших школярів;
- підвищення медіаграмотності вчителів початкових класів та удосконалення цифрових комунікативних навичок учнів;
- встановлення партнерської взаємодії між школою і сім'єю в контексті формування соціальної компетентності дітей.

Під час дослідження нами було проведено формувальний експеримент, який передбачав впровадження усіх перерахованих педагогічних умов. Ми

розставили акценти на таких моментах: розвиток емоційного інтелекту, комунікативних здібностей і критичного мислення засобами інформаційно-комунікаційних та інтерактивних технологій. Нами було проведено низку уроків в межах інтегрованого курсу “Я досліджую світ”, а також уроків “Українська мова (читання)”, “Мистецтво”. Ми запропонували учням участь у проєкті на тему «Світ моїх захоплень», який передбачав завдання кожному презентувати себе, розповісти скільки часу вони займаються тим чи іншим видом спорту, образотворчим та музичним мистецтвом, танцями і т.д., які уже має успіхи, показати медалі та дипломи досягнень, продемонструвати відео виступів, представити своїх тренерів, друзів з команди, відгуки про своє ставлення до цього.

Діти із захопленням презентували свої відео, виступали перед учнями класу. Учні пізнавали один одного ще більше. Ми фіксували і вболівали за усі виступи учнів нашого класу. Давали право дітям після виступів приносити у школу, або демонструвати іншим у форматі онлайн свої медалі, кубки та дипломи. Ми вчили дітей вболівати за своїх однокласників, а також щиро радіти їх успіхам.

Окрім того, під час батьківських зборів, нами було проведено тренінг на тему «Нерозпізнаний світ емоцій». Ми переконані в тому, що форму і методику проведення батьківських зборів теж потрібно змінювати. Перш за все збори теж можна проводити у змішаній формі, проте варто відходити від монологічної розповіді вчителя до інтерактивної діяльності батьків, яка має багато переваг, адже батьки спілкуються з вчителем, спілкуються між собою, дізнаються в такій активній формі нову інформацію, стають пильнішими до своїх дітей.

На контрольному етапі педагогічного експерименту з'ясовано, що в експериментальній групі відбулися позитивні зміни у рівнях соціальної компетентності: кількість учнів з високим рівнем розвитку всіх компонентів соціальної компетентності зросла на 39% за рахунок зниження учнів з низьким рівнем. Натомість в контрольній групі суттєвих зрушень не відбулося.

Отже, результати підсумкового експерименту переконують, що запропоновані педагогічні умови та методика позитивно впливають на підвищення рівня соціальної компетентності молодших школярів.

В результаті проведеного дослідження ми виокремили методичні поради-завдання вчителям початкових класів щодо формування соціальної компетентності учнів, зокрема:

- ❖ створити безпечне середовище, а саме комфортне, де дитина буде в емоційно розслабленому стані, де її будуть любити за те, що вона така є, а не за успіхи у навчанні;
- ❖ навчити дітей дотримуватися правил життя в колективі. Формуючи у дітей вміння приймати правила і їх дотримуватися вкрай необхідна навичка, яка формується саме у початковій школі, тому що потім у підлітковий вік навчити цього дітей стає дуже важко;
- ❖ навчити дітей працювати у різних соціальних групах. Чим частіше ви змінюватимете групи, тим ширший досвід комунікації та соціалізації матимуть ваші учні;
- ❖ навчити дітей встановлювати «власні кордони». Діти мають усвідомлювати, що кожна людина повинна мати свій власний простір, за кордони яких не має право ніхто входити. Такі ж самі кордони мають інші і ми теж не маємо права їх долати;
- ❖ сформувати у дітей вміння слухати один одного, тактовно сприймати позицію інших, адекватно сприймати критику;
- ❖ сформувати у дітей вміння говорити по суті. Дітям вкрай важко утримувати себе в контексті заданого питання чи завдання, вони дуже відволікаються.

Дієвими та ефективними інструменти, які може застосовувати вчитель з метою формування соціальної компетентності молодших школярів є:

- ранкові зустрічі, на яких вчитель повинен демонструвати зацікавленість кожним учнем, позитивні емоції зустрічі з дітьми;
- рефлексивні вправи на кінець кожного уроку і також на кінець навчального дня, що дасть передусім зворотній зв'язок для вчителя, а учнів навчить прислухатися до себе, аналізувати свої емоції, вчить самоаналізу;
- руханки, які формують приналежність до колективу. Ми робимо одне і те ж, але я відчуває себе однією з команди;

- драматизації, читання діалогів, читання в ролях, театралізація – усе це сприяє вмінню «приміряти» на себе роль, проживати її;
- ігрові вправи в контексті перерв;
- сюжетно-рольові ігри з метою відпрацювання різних соціальних ролей.

Кваліфікаційна робота не вичерпує всіх аспектів проблеми дослідження, яке повинно мати продовження у дослідженнях, як теоретичного, так і методичного характеру.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баюрко Н. В., Казьмірчук Н. С. Екологічна освіта – рушійна сила сталого розвитку: європейський досвід. Наука і техніка сьогодні (Серії «Педагогіка», «Право», «Економіка», «Техніка», «Фізико-математичні науки»): журнал. № 3(31) 2024. С. 783-790.
2. Бібік Н. М. Компетентність і компетенції у результатах початкової освіти. Початкова школа. 2010. №9. С. 1–4.
3. Бугера Ю. Ю., Чопік О. В., Краківська О. А. Діагностика рівня сформованості соціальної компетентності у молодших школярів з інтелектуальними порушеннями. Інноваційна педагогіка. 2022. № 51. С. 94–98.
4. Варецька О.В. "Компетенція" та "компетентність" як ключові поняття сучасної освіти Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology, II(12), Issue: 25, 2014. С.129-135
5. Варецька О.В. Розвиток соціальної компетентності вчителя початкової школи у післядипломній педагогічній освіті: методика діагностики. Запоріжжя: Кругозір, 2015. 532 с.
6. Васенко В. В., Красюк Л. В., Ковтун Н. І. Соціальна компетентність – одна із ключових компетентностей здобувачів початкової освіти. Інноваційна педагогіка. 2023. № 55. С. 57–63.
7. Васильченко Л., Шацька Н. Дистанційне (онлайн) навчання у закладах ЗСО: проблеми, виклики, рішення. Освіта. Інноватика. Практика, 2022. Том 10, № 7. С. 19-24.

8. Вступ до спеціальності «соціальна робота «Electronic National University «Yuri Kondratyuk Poltava Politechnic» Institutional Repository: Головна сторінка. URL: <https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PolNTU/880BEді%20і%20жити>.

9. Гавриш Н. В. Орієнтація на розвиток суб'єктності студента у процесі підготовки професійно компетентних фахівців з дошкільної освіти. Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки). Бердянськ, 2007. С 44–49.

10. Галінська Н. Ю. Формування соціальних компетентностей молодших школярів на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ» засобами групового навчання : кваліфікаційна робота / науковий керівник – д.п.н., доцент Світлана Леонідівна Кучер. Кривий Ріг, 2023. 73 с.

11. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Видання друге, доповнене й виправлене. Рівне, 2011. 552 с.

12. Гончарова-Горянська М. В. Соціальна компетентність : поняття, зміст, шляхи формування в дослідженнях зарубіжних авторів. Рідна школа. 2004. № 7-8. С. 71-74.

13. Губарева Д. Вплив соціальної компетентності на інтелектуальний показник особистості. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=Tdeb2I4AAAAJ&citation_for_view=Tdeb2I4AAAAJ:ufrVoPGSRksC

14. Губарева Д. В. Соціальна компетентність в умовах сучасної початкової школи України. Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». 2020. С. 27–34.

15. Губарева О.С., Воронова Є.М., Герасимчук Т.В. Сучасні теоретичні аспекти формування комунікативної компетентності студентів під час навчання в умовах пандемії. Modern directions of scientific research development. Proceedings of the 13th International scientific and practical conference. BoScience Publisher. Chicago, USA. 2022, p.668-673.

16. Гудименко Ю. І. Проблеми дистанційного навчання учнів: шляхи їх вирішення. Освітній проект «На Урок» для вчителів. URL:

<https://naurok.com.ua/problemi-distanciynogo-navchannya-uchniv-shlyahi-h-virishennya-318487.html>.

17. Державний стандарт початкової освіти. URL: [http://dano.dp.ua/attachments/article/303/Державний стандарт початкової освіти.pdf](http://dano.dp.ua/attachments/article/303/Державний_стандарт_початкової_освіти.pdf).

18. Для опікунів майбутніх учнів початкової школи. К А П У С А Т О. URL: <https://kapysato.blogspot.com/?m=1>.

19. Дресвянникова А. К. Закордонний досвід формування соціальної компетентності молодших школярів засобами мультимедійних технологій. III Міжнародна науково-практична інтернет-конф., м. Бердянськ, 25-26 квітня 2019 р., м. Бердянськ). 2019. С. 108-109

20. Енциклопедія освіти. Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. Київ, 2008. 1040 с.

21. Єрмаков І. Г. Педагогіка життєтворчості : орієнтири для XXI століття. Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство. Київ, 2000. С. 58-72

22. Желуденко М. О. Змішане навчання як оптимальна та ефективна форма сучасної освіти. Національний авіаційний університет. URL: https://www.researchgate.net/publication/350897146_Zmisane_navcanna_ak_optimalna_ta_efektivna_forma_sucasnoi_sovti.

23. Закон України «Про повну загальну середню освіту» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>

24. 23.Закон України «Про освіту» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

25. Запорізький національний університет. Методика Синявського В. та Федоришина Б. Система електронного забезпечення навчання ЗНУ. URL: <https://moodle.znu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=488109>.

26. Змішане навчання як сучасна форма побудови навчального процесу / Р. С. Гуревич та ін. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. 2023. № 69. С. 14–35.

27. Змішане навчання: як організувати якісний освітній процес в умовах війни. URL: <https://sqe.gov.ua/zmishane-navchannya-yak-organizuvati-yaki/>.
28. Казьмірчук Н.С., Стахова І.А. Педагогіка емпайерменту у процесі формування екологічної культури молодших школярів. «Наука і техніка сьогодні» (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Фізико-математичні науки», Серія «Техніка»)), 2024. № 13(41) 2024. С.486-499.
29. Кравцова О. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до організації групової форми навчання учнів. Educational Dimension. 2012. № 35. С. 125-130.
30. Кулакова Л. Формування соціальної компетентності молодших школярів в умовах освітньо-виховного процесу. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Психологія, 2022. №14, С. 65-69.
31. Кучер С.Л. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в організації процесу оцінювання навчальної діяльності учнів на уроках технології. Підвищення якості освіти в професійній підготовці майбутніх вчителів: матеріали всеукр. наук. конф. (Кривий Ріг, 2–3 жовт. 2014 р.). Кривий Ріг: КП ДВНЗ «КНУ», 2014. С. 59-60.
32. Мальцева О. І. Кіберсоціалізація як особливий вид соціалізації особистості. Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. Соціалізація особистості в умовах сучасних викликів. 2020. № 2 (333). Ч. 2. С. 190-199.
33. Марущак О.М. Поняття компетентності у педагогічній діяльності. Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки «Полісся». Житомир, 2016. № 11. С. 97-108
34. Митник О., Манзер С., Цілик Н. Теоретико-методичні засади становлення успішної в соціумі особистості під час навчально-виховного процесу в ЗНЗ. Рідна школа. 2017. №. 1-2. С. 36-40.
35. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка : навч. посіб. 5-е вид., допов. і переробл. Київ, 2007. 656 с.

36. Мудрик А. Б. Соціальна компетентність особистості: постановка проблеми і теоретичні аспекти дослідження. Вісник чернігівського національного педагогічного університету ; гол. ред. Носко М. О. № 2. Вип. 94. ЧДПУ. Чернігів, 2011. С. 26-29.

37. Навчання в умовах війни: як сформувати в учнів уміння вчитися. Державна служба якості освіти України. 2022. URL: <https://sqe.gov.ua/uminnya-vchitisya-yak-bazova-kompetentni/>

38. Наказ Міністерства охорони здоров'я України 01 серпня 2022 року № 1371 Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 18 серпня 2022 року за № 932/38268 URL: <https://sqe.gov.ua/trivalist-online-urokiv/>.

39. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 р. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/15828.html>.

40. Ніколаєску І. О. Формування соціальної компетентності учнів загальноосвітніх навчальних закладів відповідно до вимог нових державних 169 освітніх стандартів : науково-методичний посібник ОПОПП. Черкаси, 2014. 76 с.

41. Організація дистанційного навчання в школі методичні рекомендації. МОН України.

42. Павлик О. Розвиток життєвих компетентностей молодших школярів на уроках української мови засобами інформаційно-комунікаційних технологій. Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. Випуск 47. Тернопіль, 2013. С. 174-179.

43. Педан Т. М. Соціальне середовище як чинник соціалізації дітей дошкільного віку в реаліях сьогодення. ВСЕОСВІТА. URL: <https://vseosvita.ua/library/socialne-seredovise-ak-cinnik-socializacii-ditej-doskilnogo-viku-v-realiah-sogodenna-477796.html>.

44. Педан Т. М. Сутність поняття «соціальне середовище», його рівні. ВСЕОСВІТА. URL: <https://vseosvita.ua/library/sutnist-ponatta-socialne-seredovise-jogo-rivni-477797.html>.

45. Поніманська Т. І. Основи дошкільної педагогіки : навч. посіб. Київ, 1998. 448 с.

46. Пономаренко Л. Г. Масмедійна реальність: погляд у часи пандемії коронавірусу. URL: <http://labs.journ.univ.kiev.ua/hrj/wp-content/uploads/2020/04/матеріали-конференції-09-04-2020.pdf#page=79>.
47. Починок Є., Гусейнова І. Педагогічні умови формування соціальної компетентності молодших школярів. Естетика і етика педагогічної дії. 2023. №28 С. 251-259
48. Про вищу освіту. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
49. Проценко О.В. Соціальна компетентність молодших школярів як предмет наукових досліджень. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2014. Вип. 35 (88). С. 451-457.
50. Савченко М. В. До проблеми формування основ життєвої компетентності у дітей старшого дошкільного віку. Бібліотека УДПУ ім. Павла Тичини. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/zbirnuk_nayk_praz/2007/2007_2_26.pdf.
51. Словник іншомовних слів / уклад.: С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута. Київ: Наукова думка, 2000. 680 с.
52. Смагіна Т. М. Поняття та структура соціальної компетентності учнів як наукова проблема. Вісник Житомирського державного університету: педагогічні науки. 2010. Вип. 50. С. 138-142
53. Соловійова А.В. Формування соціальної компетенції молодших школярів. Молодий учений. 2020. № 26.1 (316.1). С. 41-43
54. Соціалізація. Державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво» за участі Інституту програмних систем НАН України. URL: <https://vue.gov.ua/Соціалізація>.
55. Соціальне виховання як основа соціалізації особистості. Реферат. Освіта.UA. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/sociology/29990/>.
56. Степанова-Камиш А. Освітня програма у Фінляндії: що визначає держава, а що – школа. Нова українська школа | Веб-ресурс НУШ. URL: <https://nus.org.ua/articles/osvitnya-programa-u-finlyandiyi-shho-vyznachaye-derzhava-a-shho-shkola/>.

57. СУТЬ І ЗМІСТ ПРОЦЕСУ ВИХОВАННЯ. лекція 5. Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика. Педагогічний факультет. URL: <https://kpibs.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/126/2021/09/ЛЕКЦІЯ-5.pdf>.

58. Тадаєва А. В. Соціально-педагогічний супровід соціалізації молодших школярів в сучасному інформаційному просторі : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. пед. наук. Старобільськ. 2016. 23 с.

59. Тенденції освіти в Сінгапурі: у фокусі – компетентнісний підхід. URL: <https://nus.org.ua/view/tendentsiyi-osvity-v-singapuri-u-fokusi-kompetentnisnyj-pidhid/> .

60. Теорія та практика змішаного навчання : моногр. / В. М. Кухаренко та ін. Харків. 2016. 284 с.

61. У селах майже вдвічі менше учнів мають доступ до дистанційного навчання, ніж у містах - Державна служба якості освіти України. Державна служба якості освіти України. URL: <https://sqe.gov.ua/u-selakh-mayzhe-vdvichi-menshe-uchniv-mayut/>.

62. Уколова Т. О. Використання методики проектів на уроках у початковій школі під час дистанційного навчання. *Науковий збірник «InterConf»*. 2024. С. 192–196.

63. Філімонова Т.В. Методичні рекомендації з нормативної навчальної дисципліни «Методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у початковій школі» для змішаного навчання здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта. Миколаїв: СПД Румянцева, 2023. 94 с.

64. Черниш О. «Соціальна компетентність учнів як чинник формування пізнавальної мотивації в освітньому процесі». Вебінар. VSEOSVITA. URL: <https://vseosvita.ua/webinar/sotsialna-kompetentnist-uchniv-iaak-chynnyk-formuvannia-piznavalnoi-motyvatsii-v-osvitnomu-protsesi-842.html>.

65. Шевченко Ю. В. Поняття «соціальна компетентність» у психологічній літературі. Психологія особистості. габітус. 2021. № 26. С. 133–137.

66. Щербина В. Плюси і мінуси дистанційного навчання у сільській школі. Урядовий Кур'єр. URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/plyusi-i-minusi-distancijnogo-navchannya-u-silskij/>.

67. Юрченко О. Основи формування соціальної компетентності молодших школярів: практичний довідник. Умань : ВПЦ «Візаві», 2017. 250 с. 50.

68. Юрченко О. Структура соціальної компетентності молодшого школяра. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2016. № 7. С. 235-244.

69. Янкович О. І. Формування компетентностей ххі ст. в учнів початкових шкіл Фінляндії та Сінгапуру. Розвиток життєвої компетентності особистості в умовах освітніх трансформацій: виховний, психологічний, інклюзивний виміри : матеріали ІІ всеукр. науково-практ. конф., м. Скадовськ, 19 черв. 2019 р. Херсон, 2019. С. 315–318.

70. Verbivskyi , D.; Sikora, . Y.; Usata , O. Медіаграмотність як один зі складників процесу підготовки сучасного педагога професійного навчання. *Педагогіка. Соціальна робота* 2021, 69-72.

71. Chaib M., Svensson K. Publisher ICT in Teacher Education Challenging prospects. Jönköping University Press / Encell Printed at Rydheims tryckeri AB, Jönköping, Sweden, 2005. P. 250

72. Kees Van Overveld. Sociaal-emotioneel leren op school leer leerlingen levensvaardigheden. Kees van Overveld: Maatwerk in gedrag en sociaal-emotioneel leren.

73. Kolesnik K., Oliinyk N., Komarivska N., Kazmirchuk N., Imbek V. Future-Teacher Soft Skills Development in the Context of Ukraine's Integration into the European Higher Education Area. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 2023. Vol. 22, No. 2, pp. 413-431.

74. Khilya, A., Sarancha, I., Kazmirchuk, N., Fushtei, O., Kylivnyk, A. Basic Knowledge of Software and Web Content as Elements of Social Programming in Education Vide. Environment. Technology. Resources. Rezekne, LatviaProceedings of the 14th International Scientific and Practical Conference. Volume 2, 136-140.

75. Franchuk N., Karuk I., Imber V., Komarivska N., Kazmirchuk N., Koval T. Developing future primary school teachers' communication through pedagogy of

partnership. *Journal of Education and Learning (EduLearn)* Vol. 18, No. 3, August 2024, pp. 607-615.

76. Stakhova, I., Oliinyk, N., Karuk, I., Kazmirchuk, N. Environmental Problems of Ukraine During the War Period: Ways of them Overcoming *Vide. Tehnologija. Resursi - Environment, Technology, Resources*, 2024, 1, C. 334–338.

77. Mozgalova, N. G., Baranovska, I. G., Hlazunova, I. K., Mikhalishen, A. V., & Kazmirchuk, N. S. (2021). Methodological foundations of soft skills of musical art teachers in pedagogical institutions of higher education. *Linguistics and Culture Review*, 5(S2), 317-327.

